

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
 félévre 3 „ — „
 negyedévre . . . 1 „ 50 „
 Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6 sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
 egyszer közölve 7 kr.,
 többször közölve 5 kr.
 Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: Ének. (Sántha Károly.) — A zsinat küszöbén II. (Poszvék Sándor.) — A magyarhoni evangélikusok egyetemes névtára. (Doleschall S. E.) — Belföld. — Vegyesek. — Pályázat.

É N E K

— 1891. deczemberre. —

Írta: Sántha Károly.

Dallam: Jövel Szentlélek Uristen.

Isten a mi erősségünk,
 Ő benne van reménységünk.
 Isten fénylett végesvégen
 A küzdő apák szívében.
 Ez a fény egy század mulva
 A ködös multból kigyúl ma,
 S megíhletvén szíveinket,
 Lángbuzgalomra gerjeszt minket —
 Dicsőség légyen Istennek!

Kegyelemnek Atyja, kérünk,
 Mint hajdan, légy most is vélünk!
 Nagy munkába fog egyházad,
 Jó véggel Te koronázzad!
 Add, az új században, Isten,
 Az ő s alapon építsen
 A régi hit, az új élet,
 Pünkösdi nyelv, pünkösdi Lélek —
 Dicsőség légyen Istennek!

Ha küzdés lesz osztályrészünk,
 Add, Atyánk, azokra nézzünk,
 Kiknek édes volt a rabság,
 Érted, oh vallásszabadság!
 Föld megrendülhet alattunk,
 Mi a Krisztusban maradunk,
 Mert nincsen másban idvesség,
 Bár égi angyalok hirdessék —
 Dicsőség légyen Istennek!

Áldd meg Isten Sionunkat,
 A királyt és szép honunkat!
 Köztünk egymást csókolgassák
 A békesség és igazság!
 A világ Világossága
 Süssön be az éjszakába,
 S égen-földön, minden tájon
 Egy hitből egy zsolozsma szálljon:
 Dicsőség légyen Istennek!

A zsinat küszöbén.*)

II.

Minden kornak sajátos physiognomiája van. A kort mozgató, hullámozásba tartó eszmék áramlata nemcsak az egyest ragadják magukkal, hanem az egyesekből alakult társulatot is. E hatalom minden intézményre rá sítja sajátos bélyegét, új világot tár fel, új szükségletet teremt, új célokat tűz ki, új munkára szólít. Más, más alakban, de minden téren ugyanaz a törekvés mutatkozik: megoldani az uralgó eszmékkel felszínre került feladatot, a század problémáját. A ki ellene áll e hatalomnak, az elszigeteltségében vagy szélmalomharczot viv, vagy a tétlen pessimismus karjaiba veti magát, ő nem érti a világot, de viszont őt sem érti senki, azért meg sem hallgatja senki, — tetteit pedig félremagyarazzák!

Tegyük már most kezünket korunk üterére s állapítsuk meg szívverését. A társulati szervezet ereiben nemcsak pezseg, lüktet, de lázas gyorsasággal kering a vér, rohanva veszi útját a dobogó szív felé, forrva tér vissza a duzzadó véredényekbe.

Az ellentétek harcza dúl mindenütt, hol nagyobb szövetkezetben egyesültek az emberek. Mióta a demokratikus eszmék léptek előtérbe, megkezdődött a nagy harc a traditio hatalma ellen. Társadalmi téren a tőke s a munka; a szellemélet terén a dogmatismus és positivismus, az idealismus és realismus, a hit és ismeret, az anyag és szellem, — az állameletben a nemzetiségi separatismus s az államegység, a municipalismus és centralismus, — megannyi jelzővő, sibbolet-té lőn, melyről a két ellentétes táborra szakadt harczosok egymásra ismernek.

E hosszú nyult reflexió világában egyházunk közéletének sok jelensége, mely a hűveknek megütkezését, a körén kívül állók sújtó kritikáját provokálja, oly színben tűnik fel előttünk, hogy benne a fent jelzett társadalmi forrongásnak természetszerű okozatára ismerünk.

A szabadság és rend közti ellentét felmerültével kezdetét veszi a nagy harc s ébred a kettő közti összhang eszközlésének szükségérzete is. Mindenütt találkozunk e harcczal, találkozunk vele az egyházi téren is. Maga a római egyház sem zárkózhatott el teljesen ez áramlat elől, bár a feltétlen tekintély elvében s a vashatalmú egység intézményében oly gátat emelt ellene, hogy az ár hullámai életfolyamának csak partjait érinthették. A „katholikus autonómia“ alig egyéb hangzatos frázisnál, contradictio in adjecto. Ha megvalósúl, úgy vagy surrogatuma lesz a valódi önkormányzatnak, s e minőségben senkit ki nem fog elégíteni; vagy valódi autonómiává nővi ki magát s akkor oly hatalomnak fog bizonyulni, mely a hierarchiát s ezzel a catholicismust nemcsak dethronizálja, de a végfelbomlás örvényébe is taszítja. A római egyház a centralismus elvével áll és esik. S mégis

a merev, az absolut központosítás egyházában is kifejezésre jut századunk jelszava, felmerül a kort mozgató nagy ellentét, — a papság „non possumus“ hatalmi szavával szemben hangzik az autonómiát sürgető laikusok követelése!

Ellentétes kép tárul fel előttünk a demokratikus szervezettel bíró magyar evang. egyházban. Amott az egyházi hatalom összes szálai egy pontban folynak össze, az egyházkormányzat legmagasb pontjában: Rómában. Itt minden jog és hatalomnak kútforrása a gyülekezet, a község. Alulról felfelé terjed az erő, a hatalom egésze, de csak azért, hogy megújulva s megerősödve térhessen vissza eredeti kútforrásához, hogy táplálja, felfrissítse, az elposványosodástól megőrizze vizét.

Egyházi szervezetünk a községi elv megvalósulása. Ez a valódi evangeliomszerű, őskeresztény szervezet, mert a gyülekezet legelső, legtermészetesebb alakja az egyháznak. Nem egyes hűvek, hanem az egyes hűveknek közös vallási célok megvalósítása végett, létrejött egyesülése, „gyülekezet“-e képeznek „egyház“-at.

A községi elvet a magyar ev. egyház nemcsak kezdetől fogva érvényesítette, de sajnos, a maga merevségében léptette életbe a 16-ik században. Megvolt a szabadság, de nem volt egység. Ez volt az ellenreformáció gyors sikerének egyik főoka. A sok egyes ekklezsiával a hatalom könnyen bánhatott el. A szaggatottság egyértelmű a gyengeséggel. A közösség oltalma alatt az erőteljes is fenntartja magát. A közösség oltalmának hiányában rejlik a veszély — sajnos tapasztalhatjuk manapság is, mely a diasporát fenyegeti. Az independens gyülekezeteket elnyelik az egységes szervezetöknél fogva hatalmas szomszédgyházak. A congregationalisták története igazolja ezt.

A 17-ik század óta a merev községi elvnek az egység kívánalmival, a gyülekezeti szabadságnak a közrenddel, az összes egyház érdekeivel való összeegyeztetése, képezi azt a feladatot, melyet úgynevezett zsinataink megoldani igyekeztek. Megoldották úgy a hogy, a kor szükségleteinek megfelelőleg. De nem oldották meg úgy, hogy a mi időnk sajátos, fejlettebb viszonyai közt is a tagok szabad mozgásából s a test egészséges fejlődéséből folyó, látszólag ellentétes követelmények összhangzatát biztosítanák.

Innét az autonómiánk ellen szórt vádak, melyek úgy az egyház körén belől, mint azon kívül, annyiszor nyernek kifejezést. Innét a jeremiádok, melyeket az egyházi közvélemény közlőnyei, minden féle variációban, zengenek. Innét ama komoly, setét tünetek az egyházi közélet terén, melyek megdöbbentőleg hatnak, nem ritkán közmegettezősítést szülnek.

Itt egy gyülekezet, mely hónapokon, éveken át a féktelen pártdüh szenvedélyének színhelye; a pásztor nélküli nyáj bomlik-romlik, téved-széled! Ott egy község, — a buzgó ősök által kezelésére bizott

*) L. e lapok f. é. 44-ik számát!

vagyon közpredájává lett az önzésnek! A lelkésztől megkívánjuk, legyen méltó képviselője egyházának, és hagyjuk családjával együtt éhezni s kárhozattjuk arra, hogy házról-házra koldulja össze hiveitől fáradásainak méltó jutalmát! A lelkészi s tanítói hivatal egyesítése a kisebb gyülekezetekben volna egyike azon eszközöknek, melyekkel a mutatkozó bajt orvosolni lehetne, de a gyülekezet ragaszkodik régi jogához s a baj napról-napra ijesztőbb mértéket ölt! Izléstelen, czélszerűtlenül épített középületeink, e mellett egyes gyülekezetek eladósodása, mert számítás nélkül s támaszkodva a kívülről jövő segítségre, kezdtek építeni, meg annyi bizonyosságai annak, hogy hiányzik a felügyelet, az ellenőrködés. Megőriztük a gyülekezet szabadságát, de nem óvtuk meg a közegyház érdekét.

De nem folytatom. Mind ebből mi a tanúság? Összhangba kell hozni a szabadságot, a renddel. A mutatkozó baj symptomáit hatalmi rendszabályokkal el lehet ugyan fojtani, de ha megmarad a kór tulajdonképi oka, más, meglehet még veszélyesebb tünetekben fog ismét és ismét nyilvánulni. Csak az ok eltávolításával szüntetjük meg az okozatot is.

A világrt sem szeretném megszüntetni a gyülekezet autonóm jogát. Hanem igenis korlátozni kell annyiban, a mennyiben az összegyház fejlődése, ereje, méltósága, érdeke **okvetlen** megköveteli. Ellenben biztosítani kell minden tekintetben a gyülekezet autonómiáját, a mennyiben ez, mint eszköz a czéllal, a közös érdekekkel nem ellenkezik.

S ez, nézetem szerint, a küszöbön levő zsinat feladata. A presbyter-zsinati elvnek a kor szükségleteinek megfelelőleg kell érvényt szereznie. A presbyteri elv a gyülekezet szabadságát, a zsinati elv, a magasb egységet képviseli. A kettő egységében megvalósul képviseleti alapon az autonómia a legdicőbb értelemben, mennyiben a közszabadság s a közrend közti összhangot eszközli a folytonos felügyelet s az éber ellenőrködés pontos, lelkiismeretes gyakorlása által. S minthogy úgy az egyiket, mint a másikat a gyülekezetek megbízottjai gyakorolják, autonómiájok biztosítva van; saját bizalmi embereik kormányának hódolva, önmagukat kormányozzák.

Poszvék Sándor.

A magyarhoni evangélikusok egyetemes névtára.

(Folytatás.)

Áttérvén immár az iskolákra, melyeket a névtár két csoportra u. m. népiskolákra és fő, közép,

polgári iskolákra és árvaházakra⁴⁾ oszt, amazokkal az egyes gyülekezeteknél, ez utóbbiakkal külön fejezetben foglalkozván, említjük, hogy az összes ev. népiskolákban, melyek száma, fájdalom, nincs kitüntetve, 1502 rendes⁵⁾ és 104 segédtanító működik. A tanulók száma 135,328, mely összegbe a községi iskolákba járók is felvételtek.⁶⁾ A régiebb névtárak e téren már annyiban is kevésbé átlátszóak, a mennyiben az összesítést vagy épen nem (Kollár), vagy csak részben (Székács) adják. Ez utóbbi legalább a növendékek számát kerületenként közli, úgy hogy 1848-ban 80,340 tanuló, azaz minden 100 lélek után 9.4 járt volna a népiskolába, holott jelenleg a lelkek 13.4%-át találjuk ezen iskolában, a mi örvedetes és tetemes haladást jelezne, ha azon körülmény fenn nem forogna, hogy a jelenlegi kimutatásba, a mint okunk van ezt feltenni, az ismétlő iskolások is felvételtek. Egyébiránt így is csak haladunk s az 1868-ki törvény hatását mink is érezzük, valamint az a következő összehasonlításból kivehető:

	1848.	1891.
a bányakerületben járt iskolába	9.8%	14.2%
a dunáninneni	6.5%	12.7%
a dunántúli	11.7%	14%
a tiszai kerület	9.1%	13.5%

Ezen javulást tapasztaljuk a fő- és középiskoláknál is. Mert ha azonnal le is vonjuk az ezen intézetekbe járó növendékek számából, az oda nem tartozó polg. iskolai s árvaházaiakat (197) marad még 4616 (0.46%), az 1838-ki 3640-el (0.45%) és az 1848-ki 3556-al (0.41%) szemben. Ezen növendékek 17, mindennemű taneszközökkel (265,422 kötetnyi könyvtárak), ha nem is fényesen, de többnyire kielégítően felszerelt intézetben, 171 r. és 89 rendkívüli tanártól részesülnek az oktatásban, s ha megfontoljuk, hogy 1848-ban az összes tanerők 106, az 1838. évben pedig csak 76-ot tettek, e haladással nagyon is meg lehetünk elégedve. És még is lehetetlen, hogy sajtáságos érzélem át ne hassa keblünket, ha tanügyünk jelenét a multtal összehasonlítjuk. Mily pusztítást okozott az idők vihara e téren. Hány a századokon át, részben virágzó, intézet dült ki az utolsó évtizedekben. Lócse, Modor, Győr, Losonez, Osgyán, Miskolcz⁷⁾ s mások nincsenek többé, a középiskolák egy kettőnek kivételével, támaszkodnak az állami segély nádtermészetű mankójára, s midőn az egykori, az igaz szegényes, egy két tanárral bíró, gymnasium az igazi protestáns szellem ápolásában kereste főfel-

⁴⁾ Ezen utóbbi osztályozással egyet nem érthetünk. A polgári s árvaházi iskolák a népiskolák rovatába valók, a fő- s középiskolákhoz sehogy sem számíthatók.

⁵⁾ E szám nem egészen helyes. Itt-ott mint a 161. lapon mindjárt 3 községi iskol. t. soroztatik a felekezetiek közé.

⁶⁾ Az 1890-ki egyet. jegyzőkönyvben közölt iskolai jelentés szól 1400 r. 212 s. tanítóról és 126,680 növendékről. A különbözet szerfölötti s különös fényt vet az akár itt, akár ott beszolgáltatott adatok hitelességére.

⁷⁾ Feltűnő, hogy ez utóbbi, habár a névtár maga „beszüntetettnek“ nevezi, (222. l.) még is folyó számot nyer és a létező középiskolák sorában szerepel. (219. l.)

adatát, hány középiskolánk van ma, mely ezen czélt mindenekelőtt szem előtt tartaná?

A mi most már a legújabb, tagadhatlanul sok szorgalommal összeállított névtárt, mint egészet illeti, az mint már említve volt, Haan műveinek nyomdokaiba lép, örökség fejében átvevén azoknak fény- és árnyoldalait is, s tőlök csak annyiban tér el, hogy a névjegyzék nagyobb gonddal van szerkesztve s hogy a munka történeti adatai tetemesen bővítvék. Ezen bővítésekkel azonban nem egészen tudunk megbarátkozni, mert egyrészt túllőnek a czélon, másrészt pedig itt-ott nélkülözik a kellő akribiát s nincsenek következetesen keresztülvive. Azon történeti excursusok, melyek az egyes kerületek élén állanak, bár mily érdekesek és értékesek is magokban véve, nem tartoznak e névtárba. A jelenlegi superintendenciák története nem kezdődik sem a 16. századdal, sem a zsolnai, illetve szepesváraljai, hanem a Károlyféle rendellett, úgy hogy ha valaki p. u. a bányakerületnek történetét írni akarná, ezt helyesen csak az említettem resolúcióval kezdhethé, mert a mint az 1885-ki schematismus megjegyzi „ennek következtében alakult a közép vagy bányai kerület“,⁸⁾ és hogy ha e kerület püspökei életrajzainak írásához fogna, a superintendensek sorát nem Melik Sámuellel sem Pilárik Istvánnal, hanem egyszerűen Michaelidesz Sámuellel (a szövegben sajtóhibából Michaelisz áll) nyithatná, ez levén az első superintendens montanus.

Hogy a dunáninneni püspökök élére, a Haan által teljesen ignorált, Záborszky tétetik, maga rendjén van, csak hogy e férfiú nem 1735-ben, hanem egy évvel később halt meg. Nem sokat nyom ugyan a latban azon körülmény, valjon minő nyelvű gyülekezetnek lelkésze volt ezen vagy azon superintendens, de elvégre jó ezt is tudni, csak hogy azután e meghatározás kifogástalanul és következetesen keresztülviendő. Már pedig ez nem mindenütt történik. Így Hruskovicz tót lelkésznek nevezetik (98 l.) holott ő 1737. óta Besztercebányának német lelkésze volt, s megjegyezzük egyúttal, hogy ő nem 1746-ban, hanem 47-ben fosztatott meg két rendbeli hivatalától, s hogy nem sokára visszaadatott ugyan lelkészi de nem egyszersmind püspöki hivatalának is. Lovich Ádám szinte tévesen nevezetik beszterceb. tót lelkésznek, valamint Lyci tévesen német lelkésznek (99 l.), mert Besztercebányán a múlt század végefélé a két egyház egybeolvadván, megszünt a tót és német lelkészi hivatal közötti megkülönböztetés. Dr. Szeberíni János megint selmeczi tót lelkésznek, valamint Bilnicza Pál, pozsonyi magyar-tót és Sztromszky Ferencz S. pozsonyi német lelkésznek nevezendő (14 l.) Csak mellékesen legyen még

⁸⁾ Valódi anachronismust követ el tehát jelenlegi schematismusunk, midőn 13. lapján azt mondja, hogy a rózsahegyzi zsinaton „Turóczi megye a bányai superintendenciájánál hagyatott“ és hogy a barsi esperesség „a bányai (montana) dioecesishez csatoltatott“, mert hiszen e fogalom és megnevezés 1707-ben még ismeretlen volt.

mondva, hogy Csernyánszky superintendens, kit nem Sámuelnek (99 l.), hanem Jánosnak hittak, nem 1785. márc. 7-én, hanem 3-án halt meg.

Az egyes esperességek keletkezési évét kimutatni akarni, nagyon egészséges gondolat, csak hogy a régibb egyházmegyéknél nem mindig lesz kivihető s be kellend értünk általánosságban tartott kifejezésekkel, mint a 72 l. „Keletkezési éve: a reformáció kezdete, vagy a 30. l. „Keletkezési ideje: a 17. század eleje.“ Menynyiben teljesen megbízhatók a hozott évszámok, bajos meghatározni; annyi azonban áll, hogy a turóczi esperesség 1783-ban nem keletkezett (39. l.) mert hiszen ezen seniorátust már a zsolnai zsinat ismeri s leges vener. fraternitatis Thurocziensis már 1602-ben említettnek, valamint azt is határozottan tudjuk, hogy a budapesti esper. keletkezési éve nem 1844. (120 l.) hanem 1841. midőn a kerület, a fővárosi egyháznak a pestmegyei egyházmegyéből való kikebeleztetését kimondta, vagy még szabatosabban, az 1843. évnek jan. 1-je, midőn az új esperesség első esperese, Kolár, megkezdte hivatalos működését.

Több történeti lapsus, mely Haantól eredt becsúsztott a legújabb Schematismusba is. A 4-ik lapon egyebek között az áll, hogy 1758-ban a bécsi ágensi hivatalra Pongrácz Boldizsár, a budaira pedig Nogell István választattak. Ez így van elő adva, s e passus e helyen más értelemben venni sem lehet, mintha a nevezett két férfiú a magyarhoni ev. egyháznak első két ügynöke volt volna. Már pedig a bécsi kancelláriánál már egy negyed század óta Kuntz Jakab végezte volt az ágensi teendőket. Nogell István pedig hasonló minőségben még 1738-ban alkalmaztatott, nem ugyan a budai helytartótanácsnál, mely akkor, valamint 1758-ban még nem is létezett, hanem a pozsonyinál, s az 1758-ki „congressus“ csak megerősítette ez állomását. A mi pedig Pongrácz Boldizsárt illeti ő talán azon egyszerű oknál fogva, mert Bécs azon korban Péteritől nagyon is távol esett, a neki szánt hivatalában soha sem járt el, s a Kuntz halálával megürült állomás Drozdik Jánossal töltetett be.

Megjegyzendő továbbá, miszerint Glosius Dániel (99 l.) nem 1752, hanem 1755-ben mult ki, s hogy Hamaliár Márk. nem 1801-ben hanem mint ez az 1880-ki névtárban helyesen áll, 1807-ben költözött ki az élők sorából.

A bányakerületi felügyelők hivatalos éveik feljegyzésénél több hiba fordul elő. Radvánszky György nem 1758-ig, hanem 1760-ig szolgálta a kerületet, Podmaniczky János nem 1758—1785-ig, hanem 1760—1778, b. Hellenbach Gy. nem 1785—87, de 1778—1785., s így Radvánszky János nem 1788.-tól, de 1785—1808.

Szükségesnek tartottuk mind ezeket felhozni a történeti hűség érdekében, s egyszersmind némi, bár nagyon is csekély, szolgálattal tenni óhajtván azoknak, kik a jövő névtárt megérik s kiknek módjukban álland, ezen igénytelen jegyzetek segítségével is,

azon lenni, hogy az ily fontos és hivatalos jellegű okmány minél megbízhatóbb és hitelesebb legyen.

Szabadjon végül ez ügyben még néhány pium desideriumnak kifejezést adnunk. Esperességeink nagy része oly fényes, nagyszerű multtal bír, hogy megérdemelné, miszerint az névtárainkban is, valamint ez az egyes kerületeknél történik, egy két vonással ecseteltessék, megjegyeztetvén egyúttal az is, — s ez viszont a kerületeknél is történhetnék — minő fontosabb és közérdekű okmányok vannak az illető testület levéltárának birtokában. Ennek kimondhatlanul jó hasznát venné magyarhoni egyházunk majdani történése.

A rovatos kimutatásba felveendőnek véljük nem csak a felekezeti tanítók, de a felekezeti iskolák számát is. A sok tekintetben változott tanügyi viszonyok következtében szükséges lesz azon gyülekezeteket, melyeknek saját iskolájuk nincs többé, pontosan megjelölni.

Nem fog ártani a régibb névtárak gyakorlatára visszatérni, mely szerint az anyaegyház magyar megnevezése mellé, annak használatban levő német vagy tót neve tétellett. Pozsony még soká Pressburg, N. Szombat Tirnau, N. Német Sz. Mihály Gr. Petersdorf, Sz. Szombat Georgenbergnek stb. fog nevezettni, s ily nomenclatura senkinek sem derogál, senkinek sem árt, de hasznát gyakran veszi az ember.

Czélszerű lesz továbbá, a róm. k. schematismusok példájára, az egyes gyülekezeteknél, ha nem is az ott lakó idegen felekezetbeliek létszámát, de legalább azt megjegyezni, bírnak-e ott templommal. Oly időket élünk, melyekben nem csak enmagunkat szükséges lehetőleg ismerni.

Ha már az esper. tanítói köröket evidenciában tartjuk — habár összes tagjainak elősorolása, mint ez a 121 l. történik, valódi luxus — tegyük ezt a papi tanácskozmányokkal is, legalább tapasztalni fogjuk, mennyi itt még a tennivaló.

Azon, hogy a kerületek és két superintendenciában az esperességek, egymásután nem betűrendben következnek, a jó s szép rend érdekében okvetlenül változtatni kell, s azt pedig, hogy ily hivatalos, habár magánzégek költségén kiadott, nyomtatványok fel ne használtassanak, semmiféle üzleti hirdetések közlésére, talán elvárhatjuk a hivatalos decorum nevében.

Doleschall S. E.

BELFÖLD.

— Ujvidék, 1891. Nov. 2. „Mi készül a bács-szerémi esperességben“ cím alatt egy valaki rövidke közleményben szinte allarmirozza e. t. lapnak hasábjain a tán nem eléggé tájékozott protes. olvasóközönséget s vehemenciájában neki fordul a bács-szerémi főesperesnek, van-e erről tudomása s ha van, a mi valószínű, eltűri-e, hogy egy kebelbeli pap ily vakmerőségre vetemedik. Ennek a szerény magyar érzelmű papnak az a vétke, hogy mer a tartandó zsinathoz, egy előzetes konferencia nézete szerint, a többivel együtt egy alázatos kérelemmel fordulni, nem volna-

idő és czélszerű a horvát és szlapon tartományokban lévő 25 ezer lelket számláló evang. egyházakat egy esperességgé vagy épen superintendenciává átalakítani.

Alig hihető, hogy az oly szörnyű módon felháborodott allarmirozó úr ne olvasta volna az újpázuai lelkes, tetőtől talpig magyar érzelmű lelkésznek e becses lap 34, 35 és 36. számaiban „zsinat és a horvát-szlavonországi evangélikusok“ cím alatt közlött cikkeket, melyekben nevezett lelkész a horvát-szlavonországi evangélikusok mostoha sorsát s elhagyatottságát eleven színekkel ecseteli s az utolsó cikk végén azon javaslatokkal lép elő, hogy mikép volna lehetséges ezen magukra hagyott és utalt egyházakat saját maguk jóléte érdekében tömöríteni s ilyen módon a magyar anyaegyház s anyaországgal erősebb szervi összeköttetésbe hozni. Ha a nagyon tisztelt allarmirozó úr e cikkeket figyelmére méltatta, úgy nagyon csodálkozom, hogy ezekre, innen onnan már két hete lévén, nem is reflektált, egy sorral sem válaszolt s bölcs tanácsával nem igyekezett az illetőt meggyőzni arról, mi volna szerinte a horvát-szlavonországi egyházakra a legjobb s legüdvösebb.

Én távol állok minden politikai velleitástól, nem is mesterségem az, de komolyan állítom s állításomat, ha tetszik adatokkal bebonyolítom, hogy mi hazafias cselekedetet alig mivelhetünk szeretett hazánk s egyházunk jól felfogott érdekében, mint ha minden erőnket, pénzünket s buzgalmunkat oda fordítjuk, hogy a horvát és szlapon tartományokban az úgy is erős, fényes s gazdag r. k. egyházzal szemben egy jól rendezett, szervezett egyházorganizációval lépünk a küzdőmokra s ad oculos demonstráljunk, hogy mi is ott élünk s a királyi kegy adta törvények védpajzsa alatt élni s terjeszkedni óhajtunk.

A vagy nem fáj-e minden buzgó protestánsnak szive, ha csak egyet is felemlíték a sok sérelem közül, hogy a legnépesebb tiszta evangel. egyházainkban s iskoláinkban, Új-Pázuán, Ó-Pázuán, Beskán stb. most már r. k. és gör. k. tanítók működnek? Mi pedig innen át nem tehetünk egyebet, mint összetett karokkal nézni dum defluat amnis.

Ez lebegett az újpázuai lelkész szeme előtt a mikor előzetes értekezlet után egyháza javaslatát felkarolva bizalmasan azt más lelkésztársaival is közölte azon hiszemben, hogy a zsinat küszöbén lévén, most volna a legalkalmasabb idő, mind a mi nekik fáj, a mit egyházuk jól felfogott érdekében jónak, czélszerűnek tartanak egy a zsinat egyes színe elébe viendő memorandumba feltenni, felemlíteni s kérni a magyarhoni egyházi törvényhozó testületet, miként, ha ez is jónak üdvösnek tartja, engedélyeztessék nekik, egy önálló esperességet, vagy ha kivihető egy külön, a magyarhoni anyaegyházzal szoros kapcsolatban álló superintendenciát létesíteni.

Hangsúlyozom pedig azt, hogy rendes egyházi uton a magyarhoni ev. zsinathoz akarják vinni ügyüket, mert köztudomású dolog s az „Agramer Tagblatt f. é. 240. számában olvasható, mikép vannak lelkészek, egyházak Horvátországban a melyek az 1868. évi XXX. t. cz. 48. §-ára hivatkozva a magyar ev. zsinaton hozandó törvényeket nem olyanokul tekintik, melyek a horvátországi egyházakra nézve is kötelezők volnának. A cikkiró haragszik épen az újpázuai lelkészre s társaira a kik a magyarhoni zsinattal egyetemben rendezni kívánják a horvát-szlavonországi evangélikusok ügyeit s így okoskodik: Es geht

uns die Nachricht zu, dass die Sirmier protest. Geistlichen ernstliche Vorkehrungen treffen, um die für den Monat Dezember d. J. nach Budapest einberufene protest. Synode durch einen Vertreter zu beschicken. Es scheint, dass die Herren Pastoren bisher noch nicht die Musse gefunden haben, um sich mit unseren Landesgesetzen vertraut zu machen, denn sonst müssten sie wissen, dass Kroatien-Slavonien auf dem Gebiete des Cultus und Unterricht autonom ist und dass daher die Landes angehörigen der ev. Kirche ohne vorherige Ingerenz des Landtages und der Regierung nicht berufen sein können, an Versammlungen theilzunehmen, die zur Regelung ihrer kirchlichen Angelegenheiten, sei es in Budapest oder sonst wo ausserhalb Kroatien-Slavoniens, stattfinden.

A mint tehát látni tetszik itt két áramlattal állunk szemben, az egyik a magyar hazafias, melynek élén Kruttschnitt áll, a másik a horvát hazafias áramlat.

Az új-pázuai lelkész pedig ennek ellenében s a fentemlitett 1868-ki t. cz. daczára azt mondja: mi a magyar-honi ev. egyháznak hű fia vagyunk, a kapesot mi közöttünk és az anyaegyház között szorosabbá kívánjuk tenni s hogy ezt létesíthessük forduljunk e tekintetben a magyar-honi ev. zsinathoz, dolgozzunk ki egy memorandumot, mondjuk el benne, hogy élünk, tengünk s mi fáj egyházainknak, talán kérelmeink a zsinat előtt meghallgattnak.

S ime mi történik? Egy mindenütt rémeket látó valaki fellármázza a mit sem sejtő evang. közönséget, tüzet kiált a hol nem ég s büszke hangon mondja, hogy mer egy ev. pap oly vakmerőséget elkövetni s a tartandó zsinathoz egyházzal együtt egy kérelemmel, memorandummal fordulni.

De hát kérem, hová forduljon, ha nem az egyetlen egy evang. törvényhozó testülethez a zsinathoz. Ugy hiszem, fognak a zsinat elé nem egy, de sok és sokféle kérelemmel járulni s meg vagyok győződve, hogy a tartandó zsinat, a mint ezt nekem egy kiváló püspökünk jelezte a horvát-szlavonországi ügyekkel komolyan s behatóan foglalkozni fog.

Egy alföldi püspökség létesítése már is szellőztetett e lapok hasábjain, az esperességek s kerületek kikerekítése napi renden lévőnek tartatik. Ezek mind vélemények, nézetek, indítványok a melyek fölött döntené fog maga a zsinat.

A mi pedig különösen a horvát-szlavon önálló esperességet illeti, ennek már egy egész húsz éves historicuma van. Az 1869-ki kerül. közgyűlés jkve 13. pontjában határozza kellő lépéseket megtenni, mely szerint a horvát-szlavon területen lévő ev. egyházaink mint esperességek szervezkedjenek. Ugyan ezt mondta ki az egyet. gyűlés. 1871-ben, a bács-szerémi esperességhez tartozó szlavoniai egyházak a kerül. gyűlés meghagyása folytán mint alesperesség szervezkedtek. A zágrábi akkori főhadparancsnokság ezen intézkedést elégtelennek nyilvánította. Esperességünk majdnem minden gyűlésében ezen ügy ujjal tárgyalatott. 1882-ki püspöki jelentésben ez áll: idején valónak tartanám, hogy a mélt. és főt. kerület intézkednék, hogy egy önálló horvát-szlavon esperesség szerveztesse. 1884-ki esp. közgyűlés megint engedélyt adott a kebelébe tartozó szlavon egyházaknak, hogy külön váljanak

s egy külön esperességet képezzenek, de a kerületi közgyűlés egy külön esperesség alakításához a maga részéről hozzá nem járult nem tartván azt most időszerűnek.

Ebből láthatja a nyájas olvasó, hogy a mi a horvát-szlavon egyházak önállósítását illeti e tekintetben pro et contra 20 év óta mindenféle esperességi, kerületi s egyetemes közgyűlési határozatok léteznek, s hogy a horvát-szlavon egyházak rendezésének s kellő szervezkedésének szükségét emitt és amott is mindenki belátja.

A midőn tehát az új-pázuai lelkész valamint e tiszt. lap hasábjain a protest. közönséget mindezekre figyelmeztette, úgy a horvát-szlavonországi lelkésztársaival is e tekintetben bizalmas érintkezésbe lépett, figyelmeztetvén őket, most a legalkalmasabb idő a midőn zsinatunk ülésezni fog, hogy döntő lépéseket tegyünk meglazult egyházi életünk élesztése s szervezkedésére, most egy emlékiratban forduljunk alázattal a zsinathoz, hogy az ott érvényben lévő törvények alapján esperességgé, vagy ha a zsinat megengedi superintendenciává alakuljanak, szervezkedjenek egyházaink, evvel bizony nem vétett senki ellen, mert fenlévő történeti tények continuitása folytán s alapján indult ki ama jelszóval: Honny soi qui mal y pense.

Belohorszky.

főesperes.

Áttérés a törvényes formások megtartása nélkül.

Előre bocsátom, miszerint a Nagy-Abony városában lakó ágost. evang. hívek egyháziilag Czeglédhez tartoznak.

Történt 1890. február 10-ikén, miként a nagyabonyi róm. kath. segédlelkész Jágrí Pál nagyabonyi ágost. evang. hívet az 1868: 53. tcz. által előirt formások megtartása nélkül a róm. kath. egyház kebelébe felvette; főnöke, Huszár Antal apátplébános, pedig nevezett áttérített február 12-kén róm. kath. szertartás szerint eltemette.

S bár Jágrí Pál fölvétele a róm. kath. egyházba annak betaggyán történt, én a törvényes formásokat mellőzött ezen eljárás ellen törvényes lépéseket megtettem a czeglédi kir. járásbírósnál, majd, — mivel ez nem tartotta magát illetékesnek, — a kecskeméti kir. törvényszéknél s miután ez megkereséssel elutasított, fölebbeztem a kir. táblához s miután ez is elutasított volna, a kuriához.

Szószaporítás nélkül röviden akarom adni a dolgot; mégis, hogy némi betekintést nyissak a boszorkánykonyhába, a kuriához terjesztett fölebbezésemből nyilvánosságra hozom a következőket:

„... mielőtt letenném a tollat, megjegyzem, miszerint végtelenül gyöngének tartom azt az indokolást, melylyel a kir. tábla engem elutasított, a midőn mondotta vala: „Tekintettel arra, hogy följelentő Török József sem személyi viszonyaiban sem magán érdekeiben a panaszolt cselekmény által nem érintett, ezeknél fogva sértett félnek nem levén tekinthető...“ — elutasítatik.“

„Hát hiszen igaz, hogy nekem a fölvidékről alázakadt jámbor tót ember, Jágrí Pál, atyámfia nem volt és így személyi viszonyban nem állottam vele; igaz, hogy se feleségemet se gyermekemet nem gyilkolta meg, így tehát magán érdekemben sem sértett; de igaz az is, hogy én papja, pásztorja voltam a boldogultnak s a ki őt az én aklomból, mint jogos tulajdonomat, tudtom, beleegyezésem nélkül elvitte, az mégis nem a rendes úton vitte el.“

„Sokkal méltóbbnak tartottam volna, a kir. táblához,

ha azt mondja, mit a czeglédi járásbiróság mondott, hogy Jágrí Pál 18 évesnél idősb volt és halálos ágyon volt, következésképp nem büntethető a plebános, a ki őt a róm. kath. egyházba a törvény által előírt formaságok megtartása nélkül fölvette.“

„Hanem itt is tessék meggondolni, hogy az áttérsi törvényes formaságok éppen a 18 évesnél idősebbekre állapítottak meg és hogy ha bölcsen jár el az, ki a törvényes formaságok meg nem tartásáért nem büntet, nem járt bölcsen el az, a ki a törvényes formaságokat megállapította, minthogy okos ember fölösleges dolgot legalább is nem cselekeszik.“

„Tessék elgondolni, hogy annak elbírálására: halálos ágyon van-e valaki vagy nem? még orvos se csalhatatlanul illetékes, pap pedig annál kevésbé, és hogy ilyen módon teljesen fölösleges a törvény, mely az áttérsi formaságokat előírja, levén elég, ha az áttérsi szándékozó ágyba fekszik és jajgat, hogy mindjárt meghal! fölveheti más egyházba a lelkész.“

„Nem lehet kifogásom az ellen, hogy ez így legyen; de ez esetben minden felekezeti lelkészre szabályozóul mondja ezt ki a legfőbb bíróság, és ha kimondotta, tegyen lépéseket a tekintetben is, hogy az átiratási formaságok, mint teljesen fölöslegesek, nem méltók a nyomdai költségre, a törvényhozó testület által töröltessenek el.“

„Kenyerem javát megettem, de csak most tanultam meg, miszerint a törvény nem azért törvény, hogy azt megtartsuk, hanem hogy a fölösleges munkát, fölösleges kiadást szaporítsuk vele. Nem igazságot kérek, mert mostan már körülbelül tudom, hogy a melyik §-ára a törvénynek nincsen büntető §. előírva, pedig erre, úgy mondják, hogy nincsen! azt ha által hágja is az ember, nem büntetetik; hanem kérek a legfőbb bíróságtól végzést, a mely, mint ilyen, magunk mihez tartásában szabályozóul szolgáljon.“

S a mit kértem, meg is kaptam a következő iratban: „6106. B. 1891. sz. Ó Felsége a király nevében. A magy. kir. curia vallás elleni kihágás miatt vádolt Huszár Antal ellen a czeglédi kir. járásbiróság előtt folyamatba tett s ugyanott 1890. augusztus 14-kén 2344. sz. alatt, a budapesti kir. ítélő tábla által pedig Török József feljelentő felebbezésére 1891. ápril 22-kén 15,065. sz. alatt elintézett bűnvádi ügyet ugyanannak felebbezése folytán 1891. szept. 29-kén tartott nyilvános ülésében vizsgálat alá vevén, következő végzést hozott: Az 1883. évi VI. tcz. 7. §-nak egyik esete sem forogván fenn: a felebbezés visszautasítottik. Budapest 1891. évi szept. 29-kén. Daruváry. Barthodeiszky Gyula.“

Im, itt az eset! Vonjuk le belőle a tanulságot! A tanulság pedig az, hogy halálos ágyon, de sőt mondjuk, betegágyon, a más vallásút mi is fölvehetjük a törvényes formaságok megtartása nélkül egyházunkba.

Mégis az eszély azt kívánja, hogy ha fölépül a halálos ágyon egyházunkba fölvelt egyén, utólag jelentkezhetik volt egyházának elhagyott lelkészénél, ha akar!

Ez azt is kívánja, hogy ne vegyük fel a féle nyilatkozat adása nélkül, minőt a szomorú nevezetességre vergődött jámbor Jágrí Pál adott a róm. kath. segédlelkésznek a következő írásban:

„Alúlirott 1890. év febr. 10-én Jágrí Pál, ágost. ev. vallású súlyos beteghez lettem meghíva, megjelenésemre a

teljes észméletnél levő beteg előtttem, valamint a két aláírt tanú, de ezeken kívül többek jelenlétében határozottan kijelenté, miszerint a róm. kath. egyház kebelébe kíván felvétetni s ha Isten Ó Felsége kegyelmez életének, a törvény követelményeit utólagosan fogja teljesíteni. Meggyőződve a beteg szándékának szabad és őszinte voltáról, őt lelki megnyugtására a róm. kath. egyház kebelébe felvettem s egyszersmind óhajlásához képest a haldoklók szentségeiben is részesítettem. Abony 1890. év február hó 10-én Varga József segédlelkész. Elöttünk Goda Mihály Bodátis János.“

Ezt kívántam lelkészársaimnak maguk mihez tartása céljából hasonló esetekben tudomásukra hozni.

Török József,
czeglédi ev. lelkész.

VEGYESEK.

— A hátrálkosokat tartozásaik törlesztésére felkerjük. Szerkesztő.

— Zsinat. A hazai evangy. két egyház kerületeinek elnökei közös ülést tartottak Budapesten f. hó 2-án dél-előtti 10 órakor.

Részt vettek abban báró Prónay Dezső és Kun Bertalan elnöklete alatt Tisza Kálmán, gr. Tisza Lajos, báró Bánffy Dezső ker. főgondnokok; Péchy Tamás, Fabiny Teofil, ker. felügyelők; Papp Gábor, Szász Domokos, Szász Károly, Karsay Sándor, Zelenka Pál, Baltik Frigyes, Sárkány Sámuel püspökök, Kiss Áron, helyettes püspök, Györy Elek és Tóth Sámuel, egyetemes jegyzők.

Tárgy: a zsinatok megnyitásának módja és az 1790/1. XXVI. tcz. százados templomi ünnepélyének előkészítése.

Határozat: Deczember 5-én délelőtti 11 órakor mindegyik zsinat megkezdi ülését, kiküld 30 tagu üdvözlő küldöttséget. E küldöttségek a két zsinaton lehetőleg egy időben adják át az üdvözlő felhívják a zsinatokat lehetőleg egyszövegezésű határozattal annak kimondására, hogy a két templomban tartandó hála istentiszteleteken 30—30 tagu küldöttséggel kölcsönösen részt vesz, az istentisztelet után Pestvármegye háza termében a két zsinat közös ülést tart báró Vay Miklós és Karsay Sándor elnöklete alatt Györy Elek evang. egyetemes főjegyző emlékbeszédet tart, melyben a 100 év előtt történekről inkább állami és emberi szempontból fog megemlékezni.

Az értekezlettől távollevő báró Vay Miklós úrhoz a társelnöki tiszt elvállalását kérő bizottság báró Prónay Dezső, Tisza Kálmán, Kun Bertalan és Zelenka Pál tagokkal kiküldetett.

Az evang. egyházkerületek elnökei november 2-án délután 4 órakor ülést tartottak.

Határozat: Az elnök jelentése szerint báró Vay Miklós a küldöttség előtt a közös zsinati ülésen a társelnökséget elvállalván, Györy Elek egyet. főjegyző az emlékbeszéd tartására felkérte.

Deczember 5-én délelőtt 10 órakor zsinatunk tagjai a templomban gyűlnek össze ott az istentiszteleten részt vesznek. Az oltár előtti imának elmondására Baltik Frigyes, a szószéki beszéd tartására Sárkány Sámuel püspökök felkértek. Ezen istentisztelet után a zsinati tagok a nagyterembe vonulnak s ott a zsinatot az egyetemes felügyelő megnyitja. A felséngedély hódolatul tudomásul vétetik. Korjegyzők választatnak. Péchy Tamás vezetése alatt két püspök, egy ker. felügyelő és 30 tagból üdvözlő küldöttség választatik. Az ev. ref. zsinat küldöttsége fogadtatik. Kimondatik, hogy deczemb. 6-án a Kálvintéri templomban megtartandó hálaistentiszteleten 30 tagu küldöttséggel, ezen istentisztelet után a zsi-

natok közös ülésén, a vármegyeházán testületileg vesz részt.

A zsinat megnyitását megelőzőleg december 3-án délután 4 órakor kerületeink elnökségei, decz. 4-én d. e. 10 órakor a zsinati tagok értekezletet tartanak.

December 6-án délelőtt 11 órakor a templomban hálaadó istentisztelet tartatik. Imát mond az oltár előtt, amennyiben erre Karsay püspök nem vállalkozott Sárkány Sámuel püspök, szószéki beszédet tart Zelenka Pál püspök.

December 7-én lesz a zsinat alakuló ülése.

A budapesti egyházak felkérletnek, hogy a zsinat tartamára a nagy termet és két melléktermet engedjék át s a fűtés és világítás gondjait vállalják magukra.

Sajtóiroda szervezésére szükséges előmunkálatokkal báró Prónay Dezső egyet. és Péchy Tamás ker. felügyelő urak bizattak meg. —a.—

— **Felhívás a lelkész urakhoz!** 1891. decz. hava emlékezetes marad ev. egyházunk történelmében. Én úgy gondolgom, hogy decz. hó valamelyik vasárnapján — talán decz. 13-án — kell, hogy minden ev. templomban ima szálljon Istenhez s ének dicsérje Őt. A nép úgy fog érdeklődni egyháza iránt, úgy fog erősödni ev. hitében, ha bevonjuk őt az egyház dolgaiba. Ezen itt az első oldalon közzé tett énekem, azt hiszem, alkalmas lesz azon időre, mint az volt Luther-énekem annak idejében. Ha lelkésztársaim osztják nézetemet s a gyülekezetben ez ének éneklését czélszerűnek látják, kinyomatom ez éneket. Azonban szükséges, hogy tájékoztatás végett mielőbb értesítsenek, hogy hány példányt kívánnak nálam megrendelni. 100 példány ára lesz 2 frt. 50 kr., 200 példányé 4 frt. 50 kr., 300 példányé 6 frt., 400 példányé 7 frt. 50 kr., 500 példányé 9 frt., 600 példányé 10 frt. 50 kr., 700 péld. 12 frt., 800 példányé 13 frt., 900 példányé 14 frt., 1000 p. 15 frt. A nép a néhány krajczárt nem fogja sajnálni az énekért. Kérek mielőbbi értesítéseket. *Sántha Károly.*

— **Zsinati választások; a bánati esperesegből:** Kramár Béla, Bujkovszky Gusztáv, báró Ambrózy Béla és Fabiny Gyula; **Hegyaljából:** Farbak József és Radványi István.

— **Kedves vendégek.** Pozsonynak f. hó 3-án és 4-én előkelő s kedves vendégei voltak. E napokon tartotta itt üléseit az egyetemes gyűlés által kiküldött, báró Prónay Dezső egyet. felügyelő úr elnöklete alatt főtiszt. Zelenka Pál püspök és nagytiszt. Ritter Károly urakból álló és a lyceumi tanári kar nyugdíjintézete s a theologiai akad. tanári kar nyugdíjjogosultsága tárgyában fennálló vitás kérdések elintézésére hivatott bizottság. Mint az várható is volt a bizottság elnökének és tagjainak tapintata a kérdés sikeres megoldását biztosította. Indítványa, hogy a tanári nyugdíjintézetet vegye át a pozsonyi gyülekezet s egyrészt a lyceumi tanári karral, másrészt az egyetemes egyházzal a nyugdíjintézet segélyezése iránt is folytatott tárgyalások után s az alapszabályok czélszerű megváltoztatásával tegye lehetővé, hogy a theol. akadémia tanárai is a nyugdíj jótéteményében részesüljenek, a helyben érdekelt feleket megnyugtatta. Most Isten segédelmén s a pozsonyi gyülekezeten áll, hogy ez ügy kedvezőleg intéztessék el. Mi mindkettő iránt teljes bizalommal viseltünk.

— **Templomavatás.** A csekély, csak mintegy 200 lelket számláló **söselehotai** l. egyházhívek fáradhatatlan lelkészük Alexy János buzdítása folytán még 1889 évi április hóban hozzá fogtak egy alapjából új templom építéséhez s azt Isten segítségével s a jöltevő emberbarátok adakozó bőkezűségéből a mult hetekben sikerült bevégeznők úgy, hogy ma felszentelten ott áll kis községük kellő közepén. Ezen igen csinos, oltár-organával ellátott s a hívek arányához bizonyára nagyon tágas templom felszentelési ünnepére gyűlt egybe Szentháromság utáni 23-ik vasárnapon a kis községben, vidékünk több egyházából számos ünneplő közönség, s Nagyt. Svehla János szeretve tisztelt főesperes urunk vezetése mellett pont 10 órakor megnyit-

tatt — a szokásos antifona elhangzása után annak ajtaja. Elhelyezkedvén az ünneplő közönség, Sztolár György csehbrézói lelkész intonálta a „Nejsvetejsi“-t s végezte az az Istentisztelet liturgikus részét, valamint a szószéki beszédet, beszédje alapjául vevén az azon vasárnapra rendelt epistolai szent igéket; — lelépven a szószékről, nagyt. főesperes úr a helyi lelkész s csehbrézói lelkész között oltár elé menve János Jelenések könyve 21 r. 3 verse alapján szokott ékesszólásával, oly remek felszentelési beszédet mondott, hogy magával ragadta az egész ünneplő közönséget s bizonyára Isten népévé avatta az összes jelen voltakat. Egy óra felé járt az idő, midőn a helyi lelkész az Aroni áldással bevégezte az istentiszteletet. Az istentiszteleten szépszámu intelligencia is vett részt, nevezetesen a poltári egyházfelügyelő Tekint. Csonka Zsigmond járási főszolgabíró úr is, a ki a poltári hívek számára a megyénél, mint vízkárosultaknak 200 frtot kieszközölvén, azt az ebéd alkalmával szétosztotta. Isten áldása kísérje a buzgó hivatalnokot s nemesen érző emberbarátot. Adja Isten, hogy a szép felszentelő beszéd mélyen bevésődött legyen az összes hallgatók szívébe, hogy legyenek az ő népei s az Isten az ő Istenök velek legyen mindörökké!

— **Iskolaszentelés.** Szép ünnepe volt Kondorosnak nov. 2-án. Ez alkalommal szentelte föl nt. Achim Ádám békési főesperes, az új iskolát, mely a folyó tanévvel megnyitattott. A felszentelés a reggeli istentisztelet után vette kezdetét, ünneplés harangzás gyűjtvén egybe a híveket az iskola épületébe, melyben a 180 növendéknek ugyan csak össze kellett szorulnia, hogy a szülők számára is elegendő hely legyen. A nt. esperes úr a kondorosi gyülekezet lelkészével vonult az ünneplő színhelyére, mire megzendült az ünnepi ének: „Ach zustaň s tvan milosti“ harmonium kíséret mellett. Az ének végeztével az esperes gyönyörű beszédet mondott Luk. IV. 15—21 ige alapján. Az új keletkezésű egyháznak, a lelkiekben való meggyökerezését változat meg hatón: lakhely, templom, iskola. Utóbbinak rendeltetését és hatását, valamint annak következményeit, ha nincs iskola. A szülők szemében könyek csillogtak, midőn a szónok fejtegeté, hogy már a megváltó nyájás hivatgatásának: „Engedjétek, hogy jöjjenek én hozzám a kisdetek“ — itt is megfélemlünk. Krisztusba oltatván, az ő szellemében fognak növekedni s ez vezet az üdvnek édes otthonába. Szónoklatában végül a gyermekekhez, a tanítóhoz és a lelkészhez fordul: mire az egész közönség feláll, hogy a felszentelést nyilvánító szavakat hallgassa. A szép cselekmény után buzgó ima következett, majd egy énekvers: Tys náš vinň kmen Paně...“ s a közönség kivonult: a presbyterium megköszönte főpásztorának kegyét, mely Kondorost kiemelte a setétségéből. Hiszen egészen az ő teremtménye ez szép jövőjű egyház. Isten áldása a gyülekezeten és alapítóján! —y.

— **Gyászbeszék.** Szepes Ruszkin-on folyó évi Okt. 30-án hűnyt el néhai Koska János ev. tanító, életének 29-ik s hivataloskodásának 8-ik évében, fiatal özvegyet s három kiskoru árását a legnagyobb inségben s szegénységben hagyva. Temetése Nov. 1-én délután, több idegen kartárs s az összes lakosság jelenlétében ment végbe. A helybeli lelkészen kívül Kübecher Albert durándi lelkész s Juszt Aladár lőcsei s. lelkész kísérték a megboldogultat örök nyughelyére. Áldás s béke emlékezetén. — **Hurtay György** osztrolukai testvérünket rövid idő alatt második gyermekétől a 8 éves Adéltól fosztotta meg f. hó 4-én a difteritis. Az Ur legyen ereje s vigasza!

PÁLYÁZAT.

A podluzányi (Trencsém.) ág. hitv. ev. egyház kántor-tanítót keres. Jövedelme biztosan 500 frtra tehető. Pályázni öbajtók alulirothoz forduljanak. Za y - U g r ó c z, 1891. október havában.

Michnay Albert,
egyh. felügyelő.